

Hommel Herstelplan Nederland

Een onderbouwd plan om hommels in heel Nederland weer kansen te geven

Voor inwoners, scholen, buurten en bedrijven — samen maken we Nederland weer bloemrijk.

DE KERN IN ÉÉN ZIN

Hommels redden we niet met losse maatregelen, maar met **meer bloemen, minder gif en meer natuurlijke ruimte** — van het kleinste balkon tot het grootste bedrijventerrein.

1. Waarom hommels onmisbaar zijn

Hommels behoren tot de belangrijkste bestuivers van Nederland. Ze vliegen al bij lage temperaturen, beginnen vroeg in het voorjaar en zijn tot diep in het najaar actief. Daardoor bestuiven ze bloemen, groenten en fruit die andere bestuivers niet of nauwelijks bereiken.

Sommige planten zijn zelfs volledig van hommels afhankelijk: *een tomatenbloem of veldsalie wordt pas goed bestoven door het gewicht en de trilling van een hommel*. Gaan de hommels achteruit, dan raakt dat onze natuur én onze voedselvoorziening.

2. De stille crisis: hoe staan de hommels ervoor?

Met veel hommelsorten gaat het slecht — en juist in Nederland is de situatie zorgelijk.

Cijfer	Wat het betekent
± 29 soorten	Aantal hommelsorten dat in Nederland voorkomt.
17 van 27	Van de beoordeelde hommelsorten staan er 17 op de Rode Lijst (Reemer 2018).
7 verdwenen	Zeven hommelsorten zijn al volledig uit Nederland verdwenen.
> 20% (Europa)	Ruim een vijfde van de Europese hommelsorten wordt met uitsterven bedreigd (IUCN / Europese Rode Lijst).

Waarom gaat het mis?

De achteruitgang heeft een beperkt aantal hoofdoorzaken — en die zijn grotendeels te beïnvloeden:

- **Te weinig bloemen** — verschraving van het bloemenaanbod: bloemrijke graslanden, van oudsher het belangrijkste leefgebied van hommels, zijn grotendeels verdwenen.
- **Gif** — intensieve landbouw en bestrijdingsmiddelen. Nederland kent een van de hoogste niveaus van gifgebruik per hectare in Europa; op biologische bedrijven ligt de biodiversiteit gemiddeld zo'n 30% hoger.
- **Versteende leefomgeving** — verstening van tuinen en openbare ruimte: tegels in plaats van bloemen betekent geen voedsel en geen nestgelegenheid.

- **Klimaatverandering** — verschuivende seizoenen en weersextremen brengen bloei en hommels uit de pas.

HET GOEDE NIEUWS

Bijna al deze oorzaken zijn omkeerbaar. Meer bloemen, minder gif en meer natuurlijke hoekjes werken — en iedereen kan eraan meedoen.

3. Wat écht werkt — en wat niet

Een herstelplan is alleen geloofwaardig als het zich richt op maatregelen die aantoonbaar effect hebben. Daarom kiezen we bewust voor wat het meeste oplevert, en zijn we eerlijk over wat vooral symbolisch is.

Bloemen vóór alles

Voedsel is de allergrootste hefboom. Hommels vliegen van februari tot oktober; een koningin die in het vroege voorjaar uit haar winterslaap komt, heeft dán al bloemen nodig. De sleutel is een doorlopend bloei-aanbod van vroeg voorjaar tot laat najaar, met de juiste (combinatie) van cultuur- en inheemse-, gifvrije planten.

Nestgelegenheid: natuurlijk waar het kan

Hommels nestelen vooral ondergronds, bijvoorbeeld in oude muizenholen, en in ruige, onaangeharkte hoekjes. Zulke plekken laten ontstaan is effectiever dan welke kant-en-klare oplossing dan ook.

EERLIJK OVER NESTKASTEN

Onderzoek van o.a. Prof. Dave Goulson laat zien dat commerciële hommelnestkasten in de praktijk zelden bewoond worden. In een grote studie (Lye et al., 2011) werden 736 kasten uitgezet — **geen enkele commerciële kast werd door hommels bewoond**.

Nestkasten blijven waardevol voor educatie en bewustwording, maar de échte winst voor de populatie zit in bloemen, natuurlijke nestplekken en gifvrij beheer.

Minder gif, minder tegels, meer verbinding

- **Gifvrij** — Stoppen met bestrijdingsmiddelen in tuinen, op schoolpleinen en bedrijventerreinen en in land- en tuinbouw!
- **Ontstenen** — Tegels eruit, beplanting erin; elke vierkante meter telt.
- **Verbinden** — Losse groene plekken aan elkaar knopen tot doorlopende routes, zodat hommels zich kunnen verplaatsen.

4. De aanpak: van tuin tot bedrijventerrein

Niet alleen natuurgebieden tellen 1*) — juist onze eigen leefomgeving biedt enorme kansen. **Alle particuliere tuinen in Nederland (5,5 miljoen) samen beslaan een oppervlak in de nog groter dan de Veluwe.** Miljoenen vierkante meters die we, stukje bij beetje, hommelvriendelijk kunnen maken.

We richten ons op vier doelgroepen, elk met praktische acties die meteen verschil maken:

Doelgroep	Wat we vragen en bieden
Inwoners & balkons	Inheemse, gifvrije bloemen met bloei het hele seizoen; een ruig hoekje; minder tegels. Advies van een hommelhoach.
Scholen	Een bloeiend, gifvrij schoolplein en lesmateriaal: kinderen leren hommels kennen en beschermen. Zie Kinderen op bijles
Buurten	Gezamenlijke geveltuinen, bermen en plantsoenen bloemrijk en gifvrij maken; groene plekken verbinden.
Bedrijven & terreinen	Bedrijventerreinen en groenstroken omvormen tot bloeiend, gifvrij leefgebied — zichtbaar maatschappelijk verantwoord ondernemen.

5. De hommelhoaches: lokaal het verschil maken

Voorlichting alleen is niet genoeg; mensen hebben hulp nodig om van goede bedoelingen naar concrete actie te komen. Daarom werken we met vrijwillige hommelhoaches.

Deze vrijwilligers krijgen opleiding en doorlopende ondersteuning, zodat zij inwoners, scholen, buurten en bedrijven praktisch op weg helpen met advies, inspiratie en betrouwbare, onderbouwde informatie. Zo ontstaat een groeiend landelijk netwerk van mensen die lokaal verschil maken voor hommels én bredere biodiversiteit.

WAAROM DIT WERKT

Een coach in de buurt verlaagt de drempel: van algemene oproep naar een concreet, haalbaar plan voor déze tuin, dít schoolplein, dít bedrijfsterrein.

6. Onze ambitie: meetbare doelen

Een plan zonder doelen blijft een wens. Daarom maken we onze ambitie meetbaar. Onderstaande getallen zijn een voorstel als vertrekpunt — ze kunnen worden bijgesteld op basis van middelen en partners.

Doel	Jaar 1	Jaar 2	Jaar 3
Actieve hommelcoaches (landelijke dekking)	35	50	100
Hommelvriendelijk ingerichte tuinen/balkons	100	500	1.000
Deelnemende bedrijven / terreinen	15	50	100
Buurt- en gemeenteprojecten	10	30	60

We meten de voortgang jaarlijks en delen de resultaten open en transparant met deelnemers en sponsors. Zo blijft zichtbaar wat de gezamenlijke inzet oplevert.

7. Het Hommelfonds: samen financieren

Om dit mogelijk te maken is het Hommelfonds opgericht. Daaruit financieren we educatie, plant- en lesmateriaal, lokale projecten en de opleiding en ondersteuning van de hommelcoaches.

Het fonds wordt gevoed door drie bronnen:

- statiegeldacties van bedrijven (klanten doneren hun statiegeld aan de hommels);
- sponsoring door bedrijven die hommels en biodiversiteit zichtbaar steunen;
- giften van particulieren die hommels een warm hart toedragen.

Wat een bijdrage oplevert

Voor bedrijven is meedoen meer dan een donatie: het is zichtbaar, lokaal en uitlegbaar maatschappelijk verantwoord ondernemen, met een concreet en meetbaar resultaat in bloemen en bestuivers.

Bijdrage	Wat het mogelijk maakt
Statiegeldactie	Klanten betrekken bij hommelherstel én structurele inkomsten voor het fonds.
Sponsoring van een coach	Een opgeleide hommelcoach actief in een regio, een jaar lang.
Hommelvriendelijk terrein	Het eigen bedrijventerrein omvormen tot bloeiend, gifvrij leefgebied.
Educatieproject	Lesmateriaal en bloeiende schoolpleinen voor scholen in de buurt.

8. Meedoen

Een balkon, tuin, schoolplein of bedrijfsterrein kan al onderdeel worden van de oplossing. Samen maken we Nederland weer bloemrijker en zorgen we voor een toekomst waarin hommels blijven zoemen.

ZO ZET JE DE EERSTE STAP

Particulier: plant inheemse, gifvrije bloemen met bloei het hele seizoen en laat een hoekje ruig. Vraag een hommecoach om advies.

Bedrijf: neem contact op over een statiegeldactie, sponsoring of het vergroenen van uw terrein.

School of buurt: meld u aan voor een hommelvriendelijk project met ondersteuning van een coach.

Contact: hommels@bijenstichting.nl · Bijenstichting

1) ook in natuurgebieden en landelijk gebied is nog veel winst te halen. Ook daar willen we de leefomgeving van Hommels verbeteren middels samenwerking met grondeigenaren en financiering vanuit subsidies en fondsen.*

Bronnen (beknopt)

De onderbouwing in dit plan steunt op onder andere:

- Reemer, M. (2018). Basisrapport Rode Lijst Bijen — EIS Kenniscentrum Insecten / Naturalis.
- IUCN, Europese Rode Lijst van Bijen (incl. actualisatie 2026) — status en trends van Europese bestuivers.
- Lye, G., Park, K., Holland, J. & Goulson, D. (2011). Bumblebee nest box studie — Journal for Nature Conservation.
- Goulson, D. — onderzoek en publicaties over hommeleecologie en -bescherming.
- De Vlinderstichting & EIS Kenniscentrum Insecten — Hommels in Nederlandse graslanden (Weide Hommelrijk).

Een uitgebreidere bronvermelding is op aanvraag beschikbaar.